

Slovnice slovenskga jezika.

Iz gosp. Marnovega spisa, kateri se nahaja v letošnjem letopisu ljubljanske gimnazije, podamo slov. učnikom te le koristne čertice:

Gosp. pisatelj pravi: „Vém, da slovníški uk zlasti sedanji čas ni všeč; pa tudi vém, da je sedanji čas kej plitev v marsikterem uku; da je ravno zavoljo tega toliko uskokov in tihih in glasnih nasprotnikov slovensčine, ker je slovníško dobro ne znajo, si je toraj pisati ne upajo;*) nasprot pa tudi vém, da so terdni slovníčarji večidel terdni jezikoznanci in knjižniki in toraj krasota svojega naroda s spisi, s kterimi razjasnujejo in množijo domače slovstvo, in sploh vém, da je, kakor Kvintilian govori, slovníška vednost izmed vsih vednost edina, ktera več koristi prinese kakor kaže; kaže le majhne reči, pa je podpora vsim tudi nar večim vednostim, je toraj mladim potrebna, starim prijetna, vsim pa koristna. — — —

Kdor si hoče popolno znanje kacega jezika prilastiti, je treba, da se soznani z njegovim notranjim in vnanjim blagom. Uno hrani slovar, to kaže slovnica. Pervo slovnico našega jezika je spisal Adam — in sicer Adam Bohorič (1584).“

Potem gosp. pisatelj našteva in pretresa zaporedoma vse slovnice, ktere so prihajale na svetlo. Izmed vseh se naj bolj odlikujejo Kopitarjeva (Laibach. Korn. 1808. S. 460.), Vodnikova (V Lublani. Eger. 1811. S. 190.), Metelkova (Laibach, 1825. Eger. S. 296.), od ktere so vse naslednje slovnice dobivale svojo luč, — Murkova (Grätz, 1832. Ferstl-Greiner. S. 206.), Potočnikova (Laibach. Blasnik. 1849. S. — Zweite, verb. Auflage. Laibach. Blasnik. 1858. S. 184.), Navratilova (Laibach. 1850. Blasnik S. VI. 4.º XVI.), Janežičeva (Slovenisches Sprach- und Lesebuch für die unteren Klassen der Gymnasien und Realschulen. Vierte Auflage. Klagenfurt. Liegel. 1860. 262.), ktera je posebno rabna, ker spisal jo je verli učenik, ki ima z mladostjo sam opraviti, in iz skušnje vé, česar je učencu treba. Razun te je spisal g. Janežič tudi v slovenskem jeziku: Slovenska Slovnica s kratkim pregledom slovenskega slovstva, ter z malim cirilskim in glagoliškim berilom za Slovence. V Celovcu. Liegel. 1854. S. 182. Slovnica vse poprešnje slovenske prekosi. — —

Naprej govori g. pisatelj od različnih pisav, od a m — i g a, o m — e g a i. t. d. Nazadnje pa tako le prav jasno dokazuje:

„Ako toraj po slovnica posnamem razložek med pisavo o m in a m, so naslednji razlogi za o m: 1) Staroslovensčina, in ker je novoslovensčina prava hčerka, se spodobi, da se po nji ravna; 2) sorodni slovan. jeziki: hrov. - serb., slovašk., rus. in rusin, vsaj nekaj; 3) se rabijo te oblike pri kranj. - dolenskih, hrov., oger. in štajar. Slovencih; 4) so v resnici slovenske, in v vsih boljših slovnica poterjene; 5) pospešujejo vzajemno približevanje slov. bolj memo a m,

*) Menda ravno zato ima tudi naš mladi „Tovars“ toliko malo podpore pri naj bližnjih učiteljih naših šol. „Po njih sadu jih bote spoznali.“ Vredn.

a ma; 6) se po njih moške in srednje imena dosledno ločijo od ženskih; 7) ako se nalašč ne zategujejo, tudi lepoglasja ne kazé; 8) v knjižnem jeziku vsaj enota gospodinja; 9) so starejše kot a m, — beró se ne le v stari, ampak tudi v novi slovenščini. vid. briz. spom. — Čast toraj, komur čast. — Za ega, emu, em pri prilogih enoj. štev.: 1) Zlaga in razlaga ali izpeljava, ako je res iz namestke i, j e g a, j e m u in iz priloga: lep - i, lep - j e g a, lep - j e m u; 2) nekaj Slovencev, štaj. in oger., na tanko e g a izgovarja, 3) izrekujemo večidel polglasnik, ki g a tudi večidel z e zaznamnjamo, ker zanj pravega znamja v novoslov. pogrešamo; 4) se strinjamo po njih s Poljci, razun h s Čehi, zlasti s Slovaki, spodnjimi in gornjimi Serbi ali Lužičani, in po ožjih ali topljenih soglasnikih skoraj z vsimi Slovani; 5) se ta množnik nekoliko stika z imenskim: drev e s a, sem e n a, tel e s a; 6) so te oblike ravno tako stare v novoslov.: čude g a, zleg a, tu - j e g a i. t. d. Oblike o m - e g a nam. a m i g a so tedaj prav pristojne novoslovenščini, in se jih nikomur ni treba braniti.“

Književnost.

Drobtinice za novo leto 1861. Učiteljem in učencom, staršem in otrokom v poduk in kratek čas. XV. letnik. Izdalo vodstvo Lavantinskega semeniša. V Marburgu. Natisnil E. Janežič. Popolnoma je resnično, kar nam letošnje preljuje „Drobtinice“ v predgovoru naznanjajo, rekoč: „Hvala Bogu! tudi letošnje leto je za Drobtinice rodovitno bilo, in sicer na njih novem seli: iz mnogih krajev lepe slovenske zemlje so se nabrali mnogoverstni kosci, znameniti za duhovnike in učitelje, pa tudi za proste stare in mlade Slovence v poduk, izgled in, kar je naj važnejšega, tudi v posnemo in porabo.“ Pridjan je tudi vencec nekterih blagoslovnih pesem z napevi vred. — Lice jim kinča podoba sv. Joaneza Kerstnika. Natis je ličen. Štejejo na vel. osm. 22 pol, in veljajo lepo terdo vezane 1 gl. 40 kr. Dobivajo se po vseh slov. bukvarnicah.

Pervo berilo za slovenske šole v c. k. avstrijskih deželah. Velja zvezano v platu. herbtu 24 n. kr. Na Dunaju. V c. k. založbi šolskih bukev. 1861.

Drugo berilo za slovenske šole v c. k. avst. deželah. Velja zvezano v platu. herbtu 37 n. kr. Na Dunaju. V c. k. založbi šolskih bukev. 1861. —

Ta dva berila sta sestavljena iz naj boljih spisov dosedanjih slov. beril za ljudske šole in iz različnega novega, prav izvrstnega blaga, ktero je tako marljivo urejeno, da je za naše ljudske šole zelo zelo pripravno. Pisano je vse prav razumno, pravilno in gladko z oblikami ega, emu, em; samo om je še to pot zastal. Vsako šolsko berilo pa dobi pravo življenje le tam, kjer ga učitelj vé prav rabiti in njegovo blago učencem prav razkazovati in prodajati. Naš „Tovaraš“ bo tedaj za naprej večkrat kaj od tega govoril.

Erstes Lesebuch für den deutschen Sprachunterricht in nicht-deutschen Volksschulen. Preis, in Leinwandrücken, 21 Nkr. Wien. Im k. k. Schulbücher-Verlag. 1861. — To berilo bo služilo pri poglavnih šolah namesti dosedanjega „Erstes Sprach- und Lesebuch“.

Zweites Lesebuch für den deutschen Sprachunterricht in nicht-deutschen Volksschulen. Preis, in Leinwandrücken, 27 Nkr. Wien. Im k. k. Schulbücher-Verlag. 1861. — To berilo je odločeno za III. razred naših poglavnih šol.